

Bekçi Alımında Güvenlik Soruşturmasının Olumsuz Olmasının Atamaya Etkisi

Bu Karar, bekçi alımına ilişkin başvuruda başarılı olup, ancak Arşiv Araştırması ve Güvenlik Soruşturması kaydı bulunduğu gerekçesiyle atamanın yapılmaması hususuna ilişkindir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU

(OMBUDSMANLIK)

SAYI : 18745356-101.07.04-E.18206

BAŞVURU NO : 2018/8299

KARAR TARİHİ : 02/11/2018

TAVSİYE KARARI

BAŞVURAN :

BAŞVURAN VEKİLİ / TEMSİLCİSİ :

BAŞVURUYA KONU İDARE : İzmir Valiliği

BAŞVURUNUN KONUSU : Başvuranın güvenlik soruşturmasının olumsuz olduğu gerekçesiyle atamasının yapılmamasına itirazı hakkındadır.

BAŞVURU TARİHİ : 21.6.2018

I. BAŞVURANIN İDDİA VE TALEPLERİ

1. Başvuran, İzmir Valiliği tarafından bekçi alımına ilişkin başvuru yaparak başarılı olduğunu, ancak Arşiv Araştırması ve Güvenlik Soruşturması kaydı bulunduğu gerekçesiyle hakkında çarşı ve mahalle bekçisi olamaz kararı verildiğini ancak konuya ilişkin herhangi bir gerekçe sunulmadığını, hakkında adli veya idari bir soruşturmanın bulunmadığını belirterek atamasının yapılmasını talep etmektedir.

II. İDARENİN BAŞVURUYA İLİŞKİN AÇIKLAMALARI

2. Başvuruya konu iddialar hakkında bilgi ve belge talebimize istinaden İzmir Valiliğinin 20/7/2018 tarihli ve ... sayılı cevabi yazı ve eklerinde özetle,

2.1. Başvuranın Karabağlar İlçe Emniyet Müdürlüğüne tahsis edilen (120) kişilik Çarşı ve Mahalle Bekçiliği kadrosu için başvuruda bulunduğu ve 24/12/2017 tarihinde yapılan sınav sonucunda 46 puan alarak, 101. asil aday olarak başarı gösterdiği,

2.2. Güvenlik Soruşturması ve arşiv araştırması olumsuz olan 95 adayın 52. sırasında bulunan başvuranın Çarşı ve Mahalle Bekçiliğine Giriş Sınavı Yönetmeliğinin 5. maddesi gereğince Güvenlik Soruşturması ve arşiv araştırması olumlu olmak maddesine uymadığından adaylığının sonlandırıldığı,

2.3. Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırma sonucuna ilişkin belgelerin gönderilmesi için ilgili birimlerin süresi içinde Kurumumuza GİZLİ mazruf içerisinde gönderilmesinin istenildiği belirtilmiş olup, başvuruya ilişkin bilgi ve belgeler ek olarak ve ayrıca başvuran hakkında yapılan güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması ayrıyeten Kurumumuza gönderilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

3. 18/10/1982 tarihli ve 2709 sayılı T.C. Anayasasının

3.1. “Hizmete girme” başlıklı 70 inci maddesinde, “Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir. Hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez.”,

3.2. “Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı” başlıklı 74 üncü maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarında, “Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı

olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler.”,

3.3. “Genel İlkeler” başlıklı 128 inci maddesinde, “Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir.” hükmü amirdir.

4. 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun “Genel ve özel şartlar” başlıklı 48 inci maddesinde;

“Devlet memurluğuna alınacaklarda aşağıdaki genel ve özel şartlar aranır.

A) Genel şartlar: ...

5. Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkûm olmamak...

8. Güvenlik soruşturması ve/veya arşiv araştırması yapılmış olmak.

B) Özel şartlar:...

2. Kurumların özel kanun veya diğer mevzuatında aranan şartları taşımak.” hükmü yer almaktadır.

5. 4045 sayılı Güvenlik Soruşturması, Bazı Nedenlerle Görevlerine Son Verilen Kamu Personeli İle Kamu Görevine Alınmayanların Haklarının Geri Verilmesine ve 1402 Numaralı Sıkıyönetim Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun’un birinci maddesinde, “Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması; kamu kurum ve kuruluşlarında, yetkili olmayan kişilerin bilgi sahibi olmaları halinde devlet güvenliğinin, ulusal varlığın ve bütünlüğün, iç ve dış menfaatlerin zarar görebileceği veya tehlikeye düşebileceği bilgi ve belgelerin bulunduğu gizlilik dereceli birimler ile askeri, emniyet ve istihbarat teşkilatlarında çalıştırılacak kamu personeli ve ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde çalışacak personel hakkında yapılır. Devletin güvenliğini, ulusun varlığını ve bütünlüğünü iç ve dış menfaatlerinin zarar görebileceği veya tehlikeye düşebileceği bilgi ve belgeler ile gizlilik dereceli kamu personeli ile meslek gruplarının tespiti, birim ve kısımların tanımlarının yapılması, güvenlik soruşturmasının ve arşiv araştırmasının usul ve esasları ile bunu yapacak merciler ve üst kademe yöneticilerinin kimler olduğu Cumhurbaşkanınca yürürlüğe konulacak yönetmelik ile düzenlenir.”

hükmüne yer verilmiştir.

6. 12/04/2000 tarihli ve 24018 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Yönetmeliğinin

6.1. “Tanımlar” başlıklı 4 üncü maddesinde, “Bu Yönetmelikte geçen; ...

f) Arşiv araştırması: Kişinin kolluk kuvvetleri tarafından halen aranıp aranmadığının, kolluk kuvvetleri ve istihbarat ünitelerinde ilişkisi ile adli sicil kaydının ve hakkında herhangi bir tahdit olup olmadığının mevcut kayıtlardan saptanmasını,

g) Güvenlik soruşturması: Kişinin kolluk kuvvetleri tarafından halen aranıp aranmadığının, kolluk kuvvetleri ve istihbarat ünitelerinde ilişkisi ile adli sicil kaydının ve hakkında herhangi bir tahdit olup olmadığının, yıkıcı ve bölücü faaliyetlerde bulunup bulunmadığının, ahlaki durumunun, yabancılar ile ilgisinin ve sır saklama yeteneğinin mevcut kayıtlardan ve yerinden araştırılmak suretiyle saptanması ve değerlendirilmesini, ... ifade eder.”,

6.2. “Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasında araştırılacak hususlar” başlıklı 11 inci maddesinde, “Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasında kişinin içinde bulunduğu ortam da dikkate alınarak:

a) Kimlik kontrolü, kimlik kayıtlarının doğruluk derecesi, uyrukluğ, geçmişte yabancı bir devletin uyrukluğuna girip girmediği,

b) Kolluk kuvvetleri tarafından halen aranıp aranmadığı, kolluk kuvvetlerinin ve istihbarat ünitelerinin arşivlerinde bilgiler bulunup bulunmadığı, adli sicil kaydının ve hakkında bir tahdidin olup olmadığı,

c) Yıkıcı faaliyetlerde bulunup bulunmadığı ve 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanuna ve Atatürk ilke ve inkılaplarına aykırı davranıp davranmadığı.

d) Şeref ve haysiyetini ihlal edecek ve görevine yansıyacak şekilde kumara, uyuşturucuya, içkiye, paraya ve aşırı bir şekilde menfaatine düşkün olup olmadığı, ahlak ve adaba aykırı davranıp davranmadığı,

e) Yabancılarla, özellikle hasım ve hasım olması muhtemel Devlet mensupları ve temsilcileriyle ilgili derecesinin iç yüzü ve nedeni,

f) Sır saklama yeteneğinin olup olmadığı,

araştırılır.”

6.3. “Yöntem” başlıklı 12 nci maddesinde, “Bu Yönetmelik kapsamına giren bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşlarınca yaptırılacak güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasında aşağıdaki yöntem izlenir:

...

d) Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasını isteyen makama, kişi hakkında karar vermeye yeterli bilgiler aktarılır.”,

6.4. “Değerlendirme” başlıklı 15 inci maddesinde, “Yaptırılan güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması sonucunda elde edilen bilgilerin olumsuz olması halinde, kişinin gizlilik dereceli birim, kısım ve gizlilik dereceli yerler ile askeri, emniyet ve istihbarat teşkilatları, ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde çalıştırılıp çalıştırılmamaları, yer değiştirerek bu görevlere devam edip etmemeleri gibi hususları incelemek ve sonucunu sorumlu amirin takdirine sunmak üzere; bakanlıklarda müsteşarın, diğer kamu kurum ve kuruluşlarında en üst amirin, üniversitelerde rektörün, illerde valinin başkanlığında, personel birim amiri, hukuk müşaviri ve varsa güvenlik işlerinden sorumlu birim amirinden oluşan “Değerlendirme Komisyonu” kurulur.” hükümleri düzenlenmiştir.

7. 2/3/2018 tarihli ve 30348 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Çarşı ve Mahalle Bekçiliğine Giriş Sınavı Yönetmeliği’nin

7.1. “Çarşı ve mahalle bekçisi adaylarının atamaları” başlıklı 19 uncu maddesinde, “(1) İllerdeki ilgili emniyet birimleri tarafından kendi iline planlanan asıl adaylara güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yaptırılarak, sonucu olumlu olanlar tebligat üzerine en geç altmış gün içerisinde, Sağlık Yönetmeliği hükümlerine göre alacakları sağlık kurul raporlarını, planlandığı ildeki eğitim şube müdürlüğüne teslim ederler.

(2) Bu raporlar, illerdeki eğitim şube müdürlüklerince Sağlık Yönetmeliği hükümleri doğrultusunda gerekli işlemler yapılmak üzere Emniyet Genel Müdürlüğü Sağlık İşleri Daire Başkanlığına gönderilir. Çarşı ve mahalle bekçiliğine girmeye elverişli olduğu anlaşılanlar Valinin onayı ile aday memur olarak atanırlar. Ataması yapılanlar kurum sicil numarası verilmek üzere Personel Daire Başkanlığına bildirilir.”,

7.2. “Yedek aday çağırma” başlıklı 20 nci maddesinde, “(1) Kanuni bir mazereti olmaksızın süresinde başvurmayanlar veya istenilen belgeleri süresinde ibraz etmeyenler

ile güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması olumsuz olan, gerekli sağlık şartlarını taşımayan veya ataması yapılan aday memurlar arasından kanuni süreler içerisinde göreve başlamayan ya da aday memurluktan istifa eden veya herhangi bir sebeple ayrılanların yerine planlama yapılan ildeki eğitim şube müdürlüğü tarafından sırası ile yedek aday çağrılır. Ancak çarşı ve mahalle bekçiliği giriş niteliklerini kaybettiği anlaşılanların aday memurluğa tayinleri yapılamaz ve bu gibilerin sırası atlanarak sonra gelene geçilir. İstifa eden aday memurun geri dönme isteği kabul edilmez.

(2) Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması olumsuz olan, gerekli sağlık şartlarını taşımayan, aday memurluğu kabul etmeyen, aday memurluktan istifa eden veya vefat edenlerin dosyaları planlaması yapılan ildeki Vali onayı ile işlemiden kaldırılır.” düzenlemelerine yer verilmiştir.

IV. KAMU DENETÇİSİ SADETTİN KALKAN’IN KAMU BAŞDENETÇİSİ’NE ÖNERİSİ

8. Kamu Denetçisi tarafından yapılan inceleme ve araştırma neticesinde; başvuranın talebinin kabulü ve tavsiyede bulunulması yönünde öneri, Kamu Başdenetçisi’ne sunulmuştur.

V. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

A. Hukuka, Hakkaniyete ve İnsan Haklarına Uygunluk Yönünden Değerlendirme

9. Başvuran, hakkında verilen “Çarşı ve Mahalle Bekçisi Olamaz” kararının geri alınmasını ve atamasının gerçekleştirilmesini talep etmektedir.

10. Kamu hizmetine girmek her vatandaşın hakkı olmakla birlikte, kamu hizmetinin etkin ve esenlikli bir biçimde yürütülmesi amacıyla, ilgili Kanunlarda kamuda işe alınacak memurlarda birtakım nitelikler aranmakta ve atama işlemleri belli genel ve özel şartlara bağlı olarak gerçekleştirilmektedir.

11. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun 48 inci maddesinde devlet memurluğuna alınacaklarda aranan genel şartlar arasına “Güvenlik soruşturması ve/veya arşiv araştırması yapılmış olmak” şartı da eklenmiş olup, daha önce gizlilik dereceli birim ve kısımlar ile askeri, emniyet, istihbarat teşkilatlarında ve ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde çalıştırılacak personel için, ayrıca özel mevzuatlarınca sadece belli mesleklerdeki memurlar için aranan arşiv araştırması ve güvenlik soruşturmasının olumlu olması şartı, devlet memurluğuna atanacakların tamamı için getirilmiş bulunmaktadır.

12. Ayrıca, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 48 inci maddesinde, özel şartların düzenlendiği (B) bölümünün ikinci bendinde, Kurumların özel kanun veya diğer

mevzuatında aranan şartları taşımak gerektiği hüküm altına alınmıştır. Çarşı ve Mahalle Bekçiliğine Giriş Sınavı Yönetmeliği'nin 19 uncu maddesinde de, aday adaylara güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılarak sonucu olumlu olanlardan sağlık kurulu raporu isteneceği düzenlenmiştir.

13. Bilindiği üzere, çarşı ve mahalle bekçiliği teşkilatı, en büyük mülkiye amirinin emrinde, genel zabıtaya yardımcı, silahlı bir kuruluş olarak, genel kolluk kuvvetlerinin derhal müdahalesine imkan bulunmayan acele ve zaruri haller suç işlenirken müdahale etmek, suç işlenmesini önlemek, suç delillerinin kaybolmasını önlemek, genel kolluk kuvvetlerine yardımcı olmak, kamu düzenini bozacak faaliyetlerin önüne geçmek için gerekli tedbirleri almak, halkın sükun ve istirahatinin bozulmasını önlemek, belli konularda mahalle sakinlerine yardımcı olmak gibi çeşitli ve önemli görevler yürüten bir birimdir. Bu açıdan, Çarşı ve Mahalle Bekçisi olacak adayların her yönden güvenilirliklerinin tespit edilmesi, Devletin ve toplumun ileride uğrayabileceği zararın veya tehlikenin önceden önlenmesi için büyük bir titizlik gösterilmesi zaruridir.

14. Bütün memurlarının istihdamında olduğu gibi, Çarşı ve Mahalle Bekçilerinin işe alınmasında, güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapıldıktan sonra Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Yönetmeliğinin 15 inci maddesi uyarınca kurulan Değerlendirme Komisyonlarına, ilgili hakkında yaptırılan Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması sonucuna göre, ataması yapılacak kişinin işe alınıp alınmaması konusunda karar alma; amire de Komisyon raporuna istinaden ilgili hakkında atama kararı verip vermeme konusunda takdir hakkı tanındığı görülmektedir.

15. İdarelerin, atama yapacağı kadrolar için, ifa edilecek görevin ve görev yerinin özelliği dikkate alınarak hangi nitelik ve şartlarda personel alınması konusunda takdir yetkisi bulunmakla birlikte; idarelere tanınan bu takdir yetkisi, hukuken kabul edilebilir koşulların varlığı halinde tanınmış bir karar alma serbestisidir. Dolayısıyla, idarelerin sahip olduğu takdir yetkisi sınırsız bir yetki olmayıp, idarenin keyfi davranması anlamına gelmemektedir. Öncelikli görevi ve sorumluluğu kamu hizmetinin sağlıklı ve kesintisiz bir şekilde yerine getirilmesi için gerekli tedbirleri almak olan idarenin, sahip olduğu takdir yetkisini kullanırken, kendi mevzuatı çerçevesinde, kamu yararını gözetmesi, hizmet gereklerini dikkate alması, insan kaynaklarının verimli kullanması, teşkilat yapısının elverişliliğini ve benzeri faktörleri dikkate alması gerekmektedir.

16. Somut olayımızda, çarşı ve mahalle bekçisi alımını yapan İzmir Valiliği bünyesinde oluşturulan Güvenlik Soruşturması Değerlendirme Kurulunun, güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması sonucunda başvuranın şahsı hakkında olumsuz bilgiye rastlanılmadığı ancak başvuranın birinci derece akrabası hakkında temin edilen bilgiye istinaden bekçi

olamayacağına karar verildiği tespit edilmiştir.

17. Ancak, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının "Suç ve Cezalara İlişkin Esaslar" başlıklı 38 inci maddesinde yer verilen "ceza sorumluluğunun şahsiliği" ilkesi ile herkesin kendi fiilinden sorumlu tutulması ve cezanın yalnız suçu işleyenlerle iştirak edenlere verilmesi gerektiği, suça katkısı bulunmayanlara ceza sorumluluğu yükletilemeyeceği, hiç kimsenin işlemediği bir suçtan dolayı sorumlu tutulamayacağı, bir başkasının işlediği suçun, suçu işlemeyenlere sirayet edemeyeceği dikkate alındığında; başvuranın birinci derece akrabası hakkındaki bilgiye dayanan ve ilgili hakkında hukuki sonuç doğurmayacak nitelikte olan arşiv araştırması ve güvenlik soruşturmasının olumsuz olduğu gerekçesiyle başvuranın atamasının yapılmamasına yönelik işlemin hukuka ve hakkaniyete uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

18. Yukarı anlatılan hususlar, başvuranın iddiaları, idarenin konu ile ilgili açıklamaları, ilgili mevzuat ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde; çarşı ve mahalle bekçiliği sınavında asil aday olarak başarılı olan başvuran hakkında hukuki sonuç doğurmayacak nitelikte olan arşiv araştırmasının olumsuz olduğundan bahsedilemeyeceğinden, İzmir Valiliği Güvenlik Soruşturması Değerlendirme Komisyonunca verilen başvuranın çarşı ve mahalle bekçisi olamayacağı yönündeki kararının, bu karara dayanarak başvuranın atamasının onaylanmamasına ilişkin işlemin ve başvuranın bu işleme itirazının reddine yönelik işlemin hukuka ve hakkaniyete aykırı olduğu değerlendirildiğinden, idareye başvuranın atamasının gerçekleştirilmesi yönünde tavsiyede bulunulması gerektiği sonuç ve kanaatine ulaşılmıştır.

B. İyi Yönetim İlkeleri Yönünden Değerlendirme

19. İyi yönetim ilkelerine 28/03/2013 tarihli ve 28601 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin "İyi yönetim ilkeleri" başlıklı 6 ncı maddesinde yer verilmiş olup; idare tarafından, Kurumumuzca talep edilen bilgi ve belgeler süresi içinde gönderildiğinden ve Gönderme Kararımız üzerine hem başvurana hem de Kurumumuza kısa sürede cevap verdiğinden "kararın geciktirilmeksizin bildirilmesi" **ilkesine uygun hareket edildiği;** ancak, başvuranın talebini reddederken bu işlem karşısında hangi sürede hangi mercilere başvurabileceğinin gösterilmemiş olması sebebiyle "karara karşı başvuru yollarının gösterilmesi" **ilkesine uyulmadığı** tespit edilmiş olup, idareden bundan böyle bu ilkeye de uyması beklenmektedir.

VI. HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN AÇIKLAMA

20. 6328 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, bu Tavsiye Kararının

idareye tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde idare tarafından herhangi bir eylem ya da işlem tesis edilmezse (varsa) dava açma süresinden kalan süre işlemeye devam edecek olup İzmir İdare Mahkemelerinde yargı yolu açıktır.

VII. KARAR

Yukarıda açıklanan gerekçe ve dosya kapsamına göre **BAŞVURUNUN KABULÜ ile**

Başvuranın atanmaya hak kazandığı Çarşı ve Mahalle Bekçisi olarak atamasının yapılması yönünde **İZMİR VALİLİĞİNE TAVSİYEDE BULUNULMASINA,**

6328 sayılı Kanun'un 20 nci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, **İZMİR VALİLİĞİNCE** bu karar üzerine tesis edilecek işlemin otuz gün içinde Kurumumuza bildirilmesinin zorunlu olduğuna,

Bu kararın **BAŞVURANA** ve **İZMİR VALİLİĞİNE** tebliğine,

Türkiye Cumhuriyeti Kamu Başdenetçisince karar verildi.

Şeref MALKOÇ

Kamu Başdenetçisi

Telefon: +90 (312) 473 84 23

E-Posta: mts@mevzuattakip.com.tr

Adres: Çetin Emeç Bulvarı Hürriyet Cad. No: 2/12 Çankaya ANKARA